

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Lichterveldestraat (Ardoorie, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020G119
Juli 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert nv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Floortje Heirman

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert nv.

Ruben Willaert nv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein.....	10
1.3	Werkwijze en strategie.....	11
1.3.1	Methode.....	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren.....	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	22
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	22
1.4.1.1	Landschappelijke situering	23
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	27
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie.....	28
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	29
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	30
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden.....	30
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	32
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	34
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	37
1.5	Synthese.....	41
2	Bibliografie.....	42

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Inplantingsplan bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).	15
Figuur 6: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).	16
Figuur 7: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).	16
Figuur 8: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).	17
Figuur 9: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).	17
Figuur 10: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).	18
Figuur 11: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).	18
Figuur 12: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	19
Figuur 13: Inplantingsplan nieuwe toestand (Bron: opdrachtgever).	20
Figuur 14: Doorsnedes (Bron: opdrachtgever).	21
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	24
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de profiellijnen (Bron: Geopunt).	24
Figuur 19: Hoogteverschil in het zuiden van het plangebied (Bron: opdrachtgever).	25
Figuur 20: Profiellijnen hoogteverloop (Bron: Geopunt).	26
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	27
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	28
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	29
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	30
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	35

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	35
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	36
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	36
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	37
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1989 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	39
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).	39
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	40

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek..... 7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens. 22

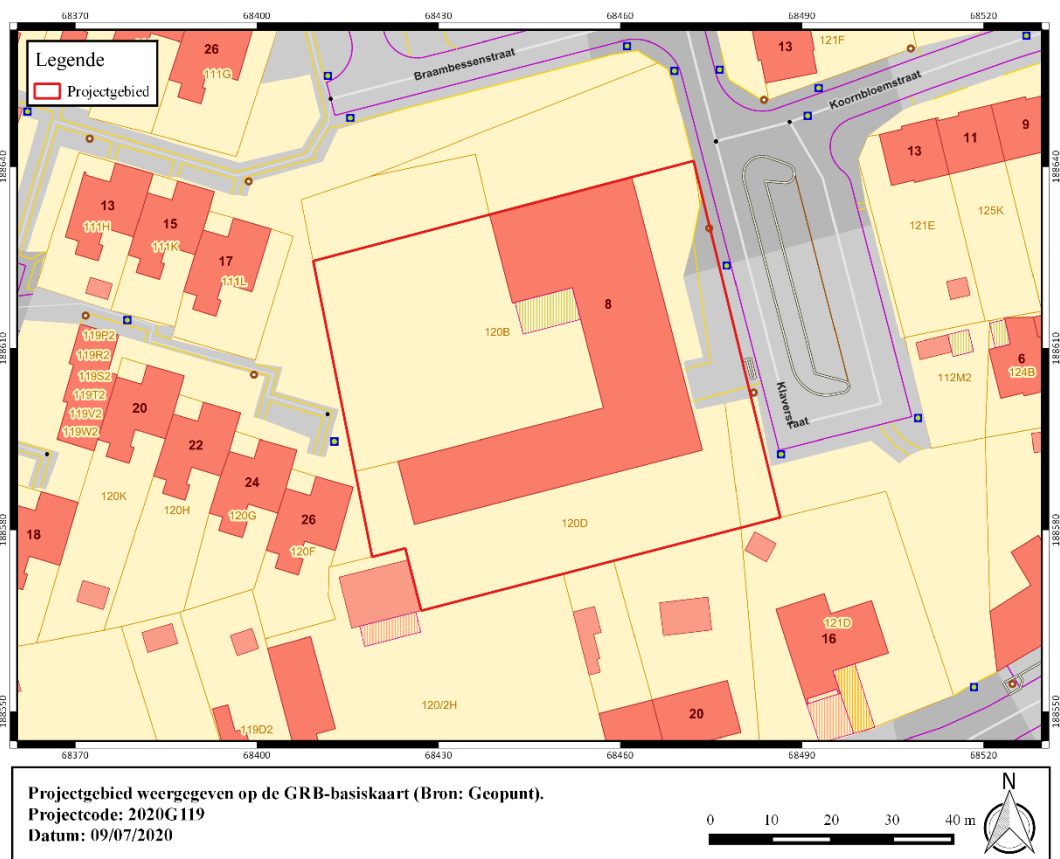
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

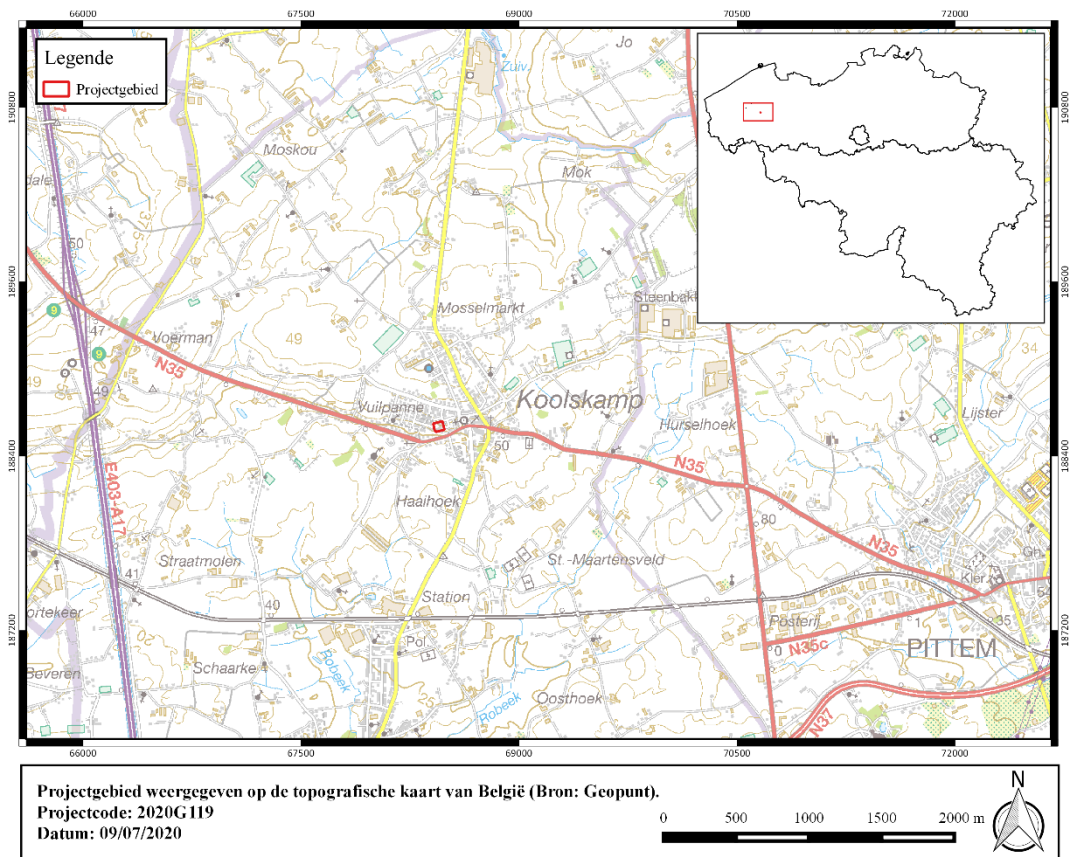
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Ardooe
	Deelgemeente	Koolskamp
	Postcode	8851
	Adres	Lichterveldestraat 8851 Koolskamp
	Toponiem	Lichterveldestraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 68409 Y _{min} = 188566 X _{max} = 68486 Y _{max} = 188640
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Koolskamp, Afdeling 2, Sectie B, nr's 120b (partim), 120d (partim) Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Floortje Heirman (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 3944 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het plangebied is op heden bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Lichterveldestraat Koolskamp (Ardoorie) werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Koolskamp, deelgemeente van Ardooie, in de provincie West-Vlaanderen. Koolskamp grenst in het noorden aan Zwevezele (Wingene), in het oosten aan Egem (Pittem), in het zuidoosten aan Pittem, in het zuiden aan Ardooie, in het zuidwesten aan Beveren (Roeselare) en in het westen aan Lichtervelde.

Het plangebied situeert zich aan de Lichterveldestraat, op zo'n 300 m ten westen van de huidige dorpskern van Koolskamp en op ca. 3 km ten noorden van de huidige dorpskern van Ardooie. Het onderzoeksgebied wordt omsloten door de Lichterveldestraat in het zuiden, de Klaverstraat in het oosten, de Braambessenstraat in het noorden en de Rodenbachstraat in het westen. De oppervlakte van het plangebied bedraagt 3944 m² en omvat percelen 120b en 120d van afdeling 2, sectie B.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De oppervlakte van het plangebied bedraagt 3944 m².

Op heden bevindt zich bebouwing (ca. 1200 m²) binnen de contouren van het plangebied. De bebouwing betreft een gemeenteschool van Koolskamp waarin de kinderopvang, een judolokaal en het St. Maarten comité zijn ondergebracht. Het U-vormige gebouw heeft slechts één bouwlaag. Onder het gebouw situeert zich een kelder met een oppervlakte van ca. 60 m². Daarnaast is verharding (ca. 1600 m²) en een groenzone (ca. 1200 m²) aanwezig. De verharding is uitgewerkt met betontegels. Het terrein kent een dalend verloop ter hoogte van de groenzone in het zuiden.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 5: Inplantingsplan bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).

Figuur 6: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).

Figuur 7: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).

Figuur 8: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).

Figuur 9: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).

Figuur 10: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).

Figuur 11: Bestaande toestand (Bron: opdrachtgever).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de afbraak van de bestaande gemeenteschool en het verwijderen van de bestaande verharding. Vervolgens wordt een nieuw gemeenschapsgebouw bestaande uit een kinderopvang, een judolokaal met cafetaria en een ruimte voor St. Cecilia en St. Maarten met bijhorende bergingen en sanitaire voorzieningen opgericht. De afbraak wordt doorgevoerd naar aanleiding van het gebrek aan levensstandaard en het niet voldoen van de ruimten aan de huidige normen. Alle bestaande ondergrondse leidingen zoals riolering worden verwijderd, alsook bestaande citernen.

Na de sloop wordt een nieuwbouw opgericht over een totale oppervlakte van ca. 1845 m². Het U-vormige gebouw bestaat uit vier hoofdblokken die onder een hellend dak worden uitgewerkt. De fundering bestaat uit een algemene funderingsplaat en een laag in aanvulzand. De maximale diepte hiervoor wordt gerekend op ca. 70 cm-mv. Er worden geen ondergrondse ruimtes voorzien. Het bestaande terreinprofiel wordt behouden.

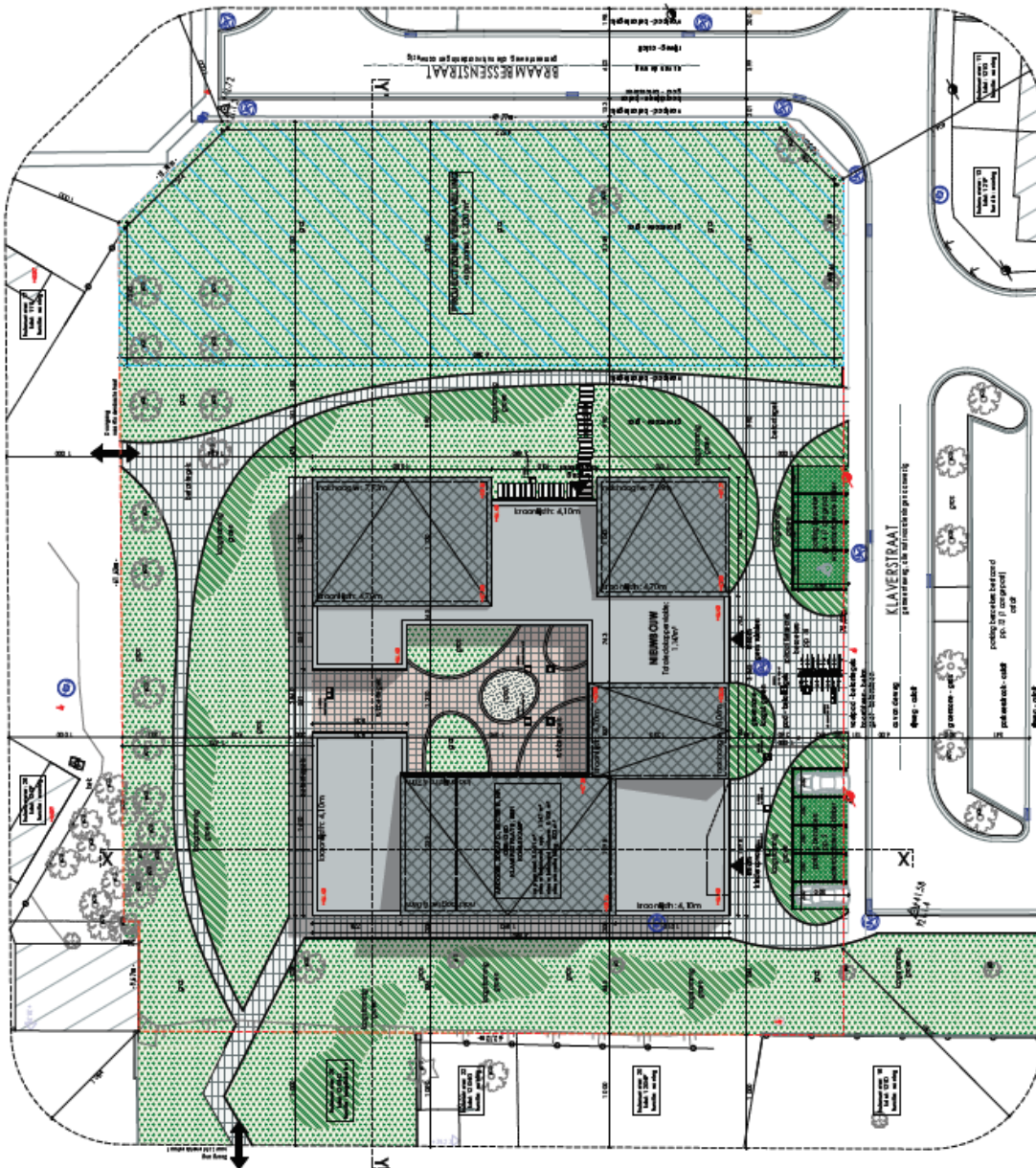
Over een oppervlakte van ca. 950 m² wordt nieuwe verharding voorzien. Hiervoor dient rekening te worden gehouden met een bodemingreep van ca. 50 cm-mv. De verharding bestaat uit betontegels ter hoogte van het voetpad, uit waterdoorlatende klinkers ter hoogte van de parkeerplaatsen in het oosten en uit rubbertegels ter hoogte van het binnenplein. Daarnaast zijn twee hemelwaterputten met elk een inhoud van 20.000 liter voorzien.

Over de rest van het terrein wordt groenzone aangelegd. Hiertoe wordt een bodemingreep gerekend tot ca. 30 cm-mv.

Figuur 12: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 13: Inplantingsplan nieuwe toestand (Bron: opdrachtgever).

Figuur 14: Doorsnedes (Bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

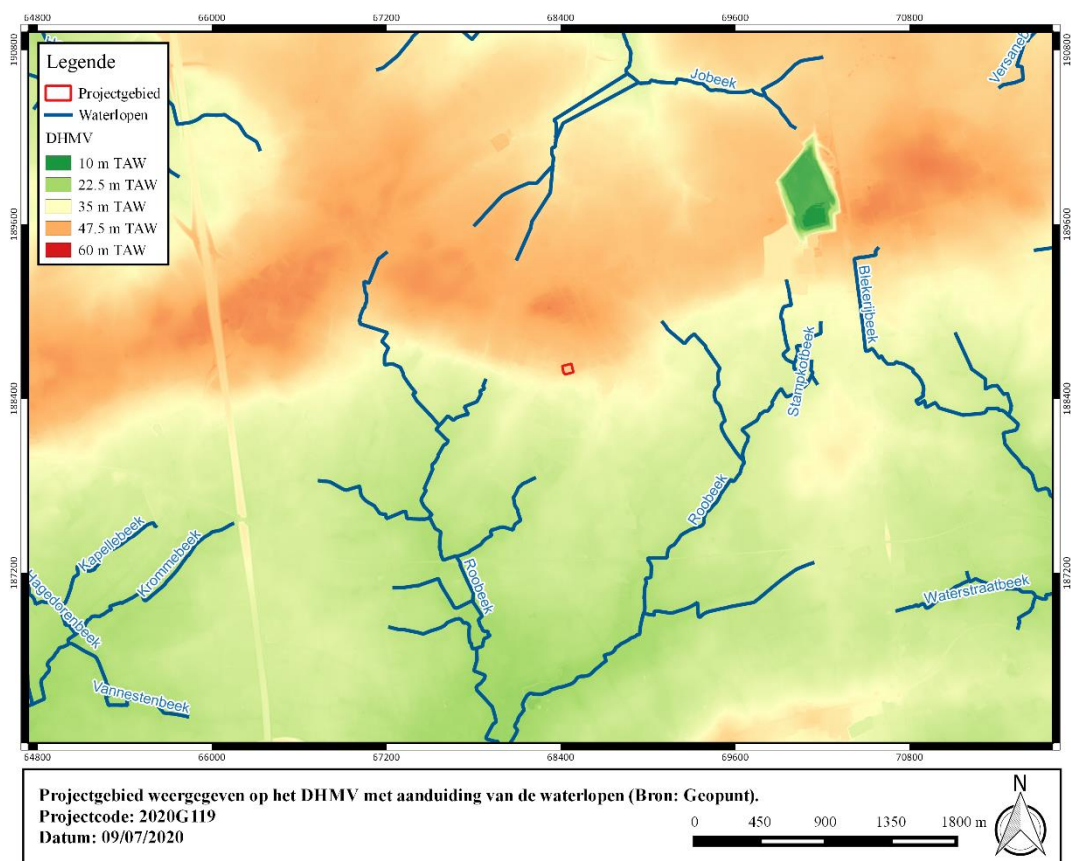
Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

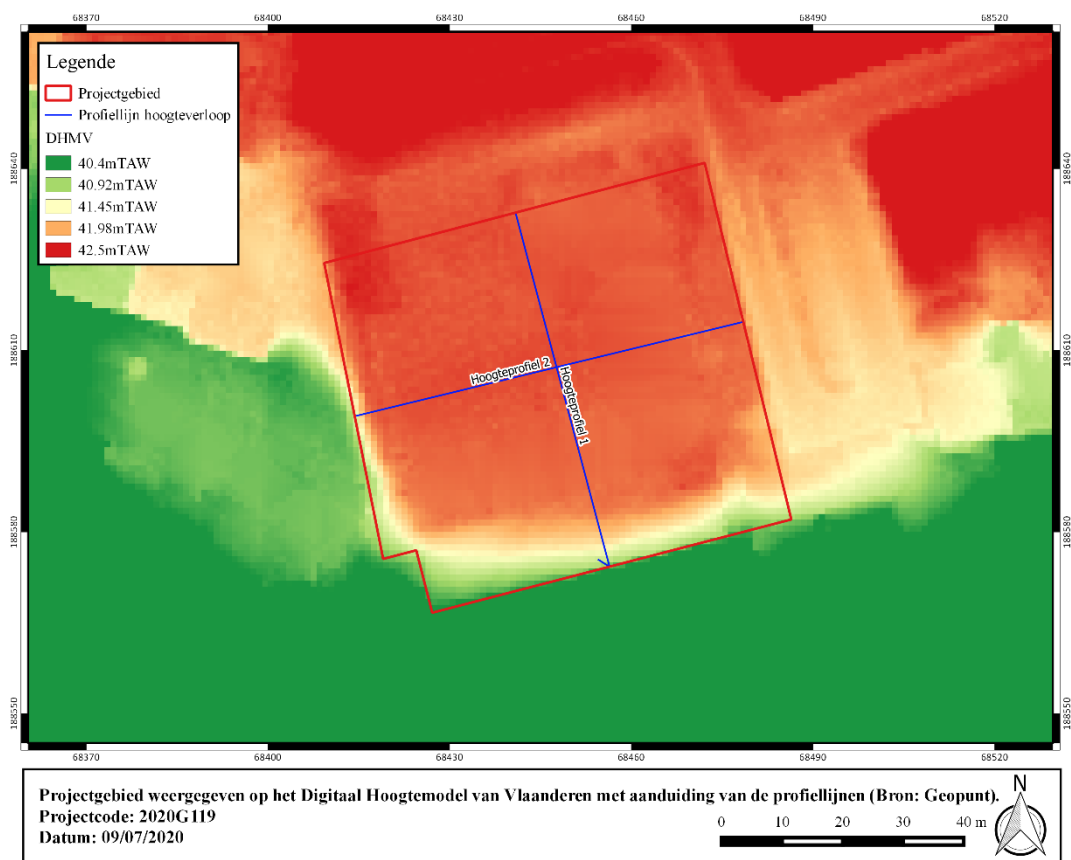
1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Egem (Formatie van Tielt)
Quartair	Type 1
Bodemtypes	wPdc, OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	40.5 – 42.5 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken: Mandel) Waterlopen: Roobeek, Mandel

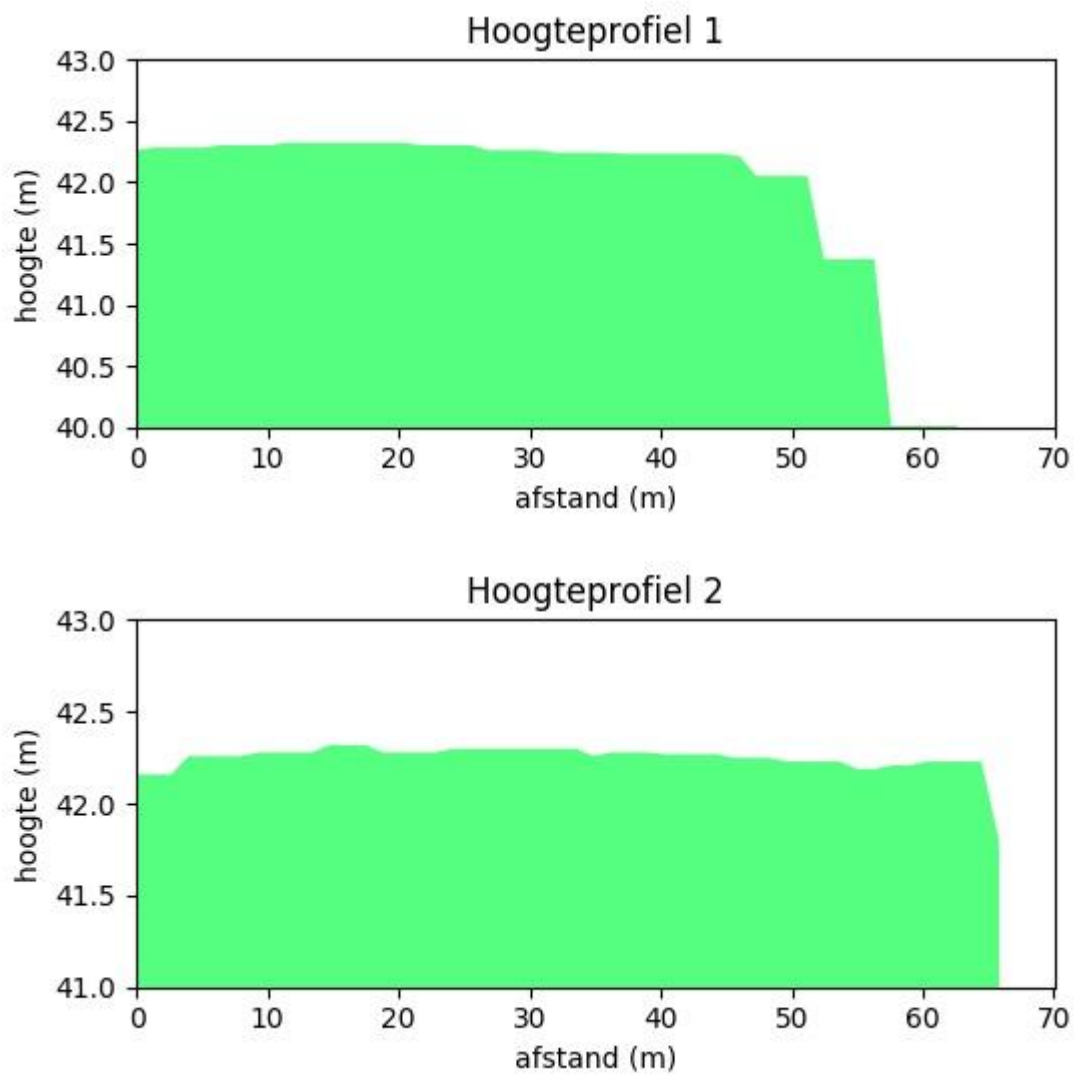
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHNV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de profiellijnen (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Hoogteverschil in het zuiden van het plangebied (Bron: opdrachtgever).

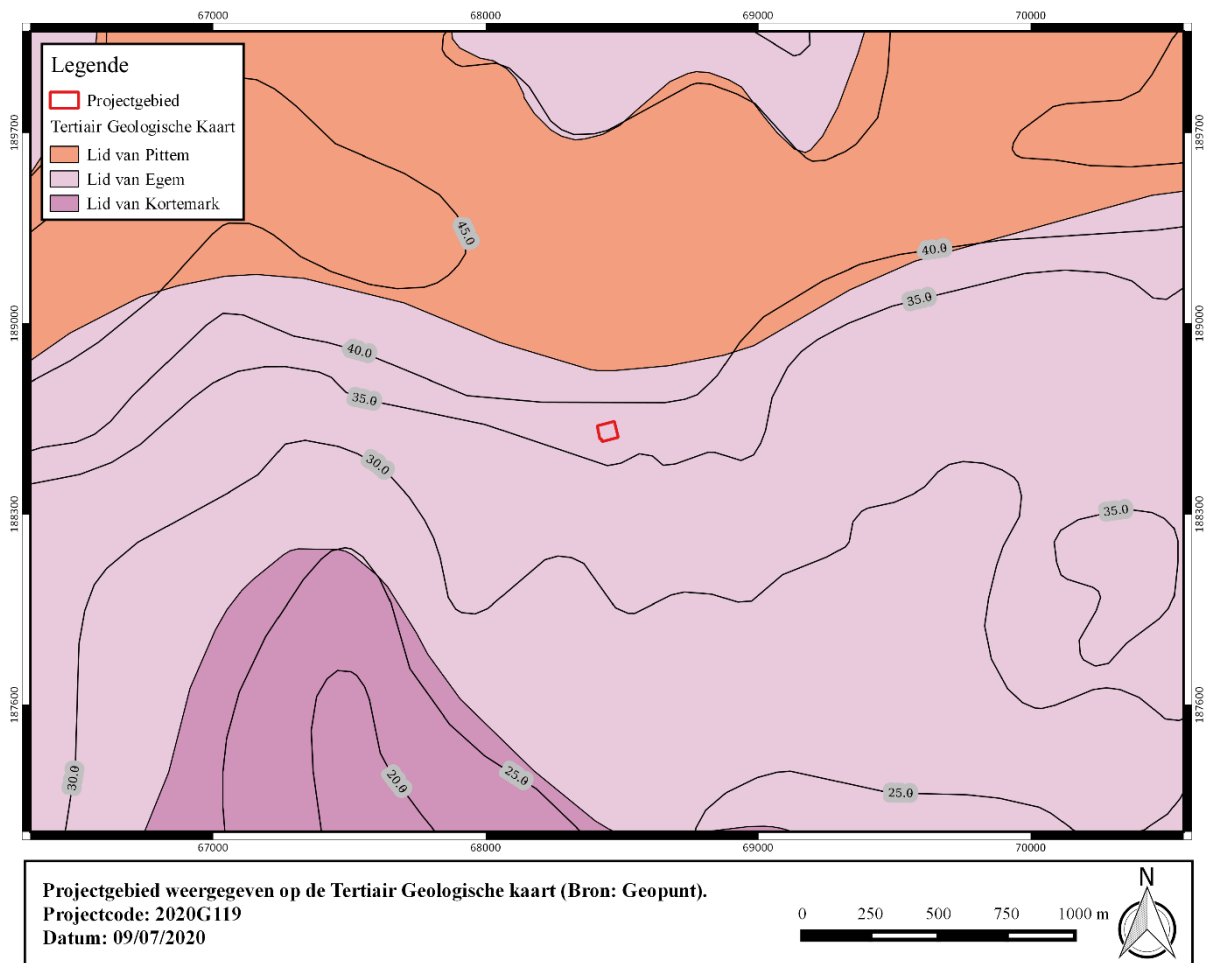

Figuur 19: Profiellijnen hoogteverloop (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Egem** (Formatie van Tielt). De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

Het **Lid van Egem** bestaat uit een glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand dat grover wordt naar boven toe. Het is tevens afgezet in ondiepe-mariene omstandigheden.

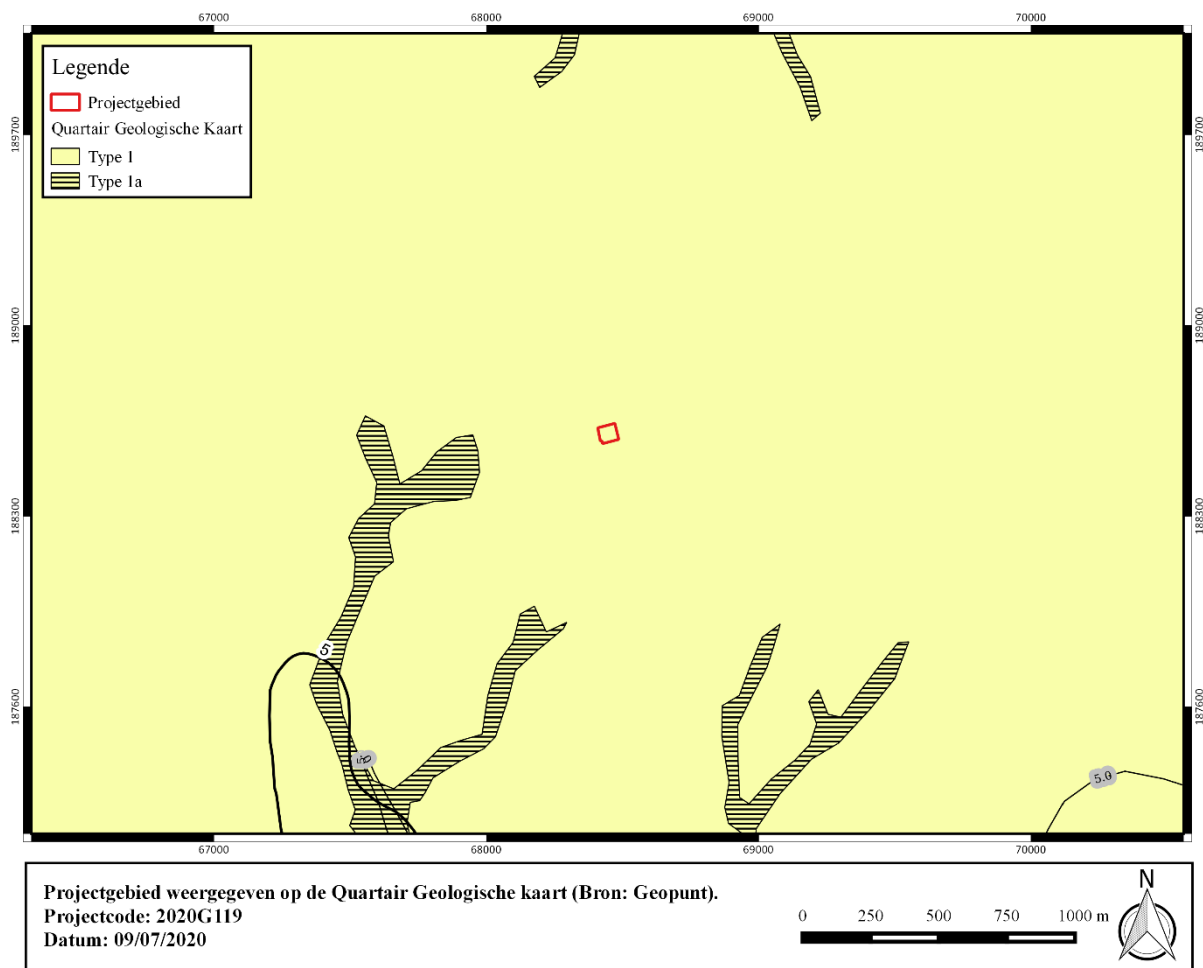

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

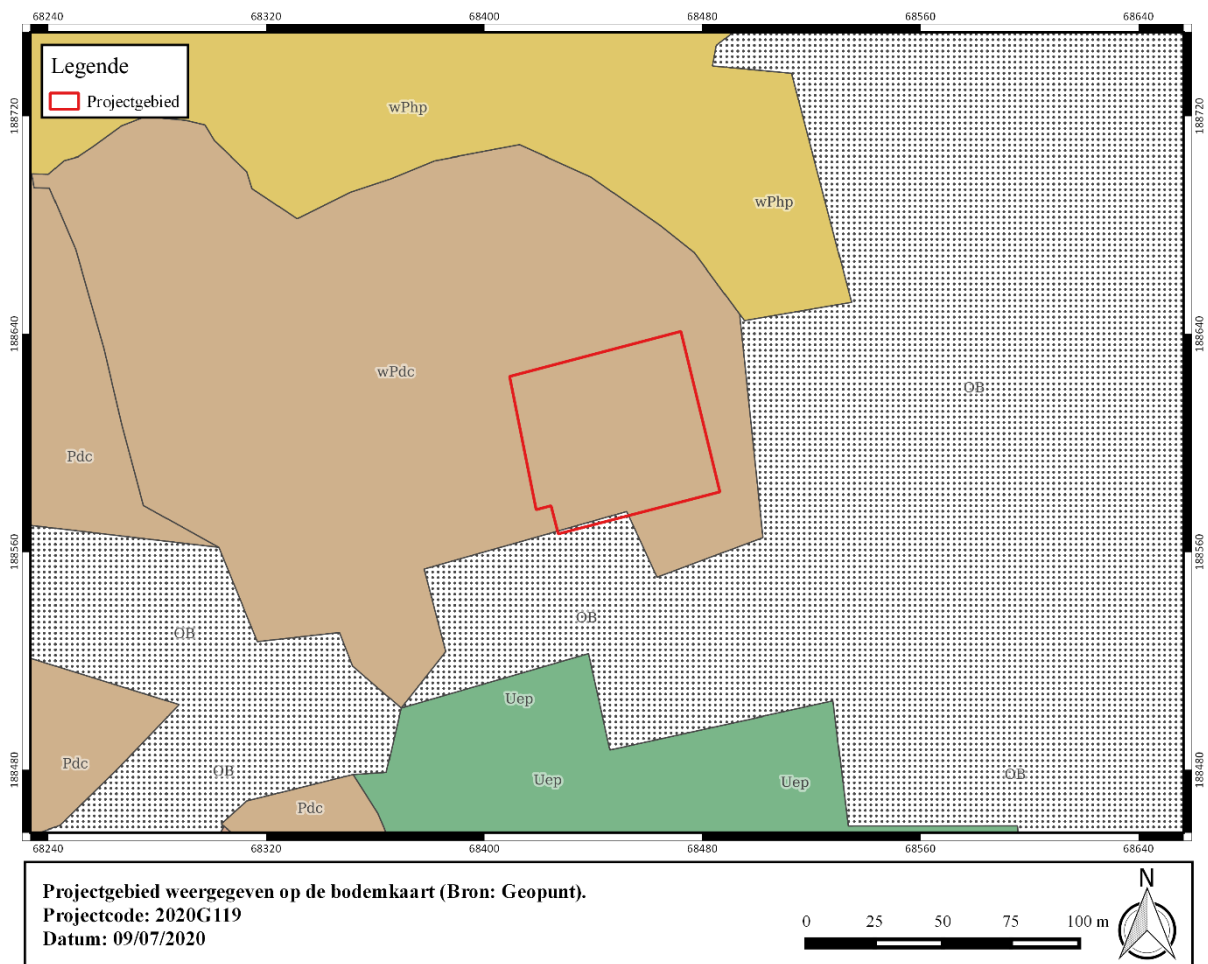
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

De bodemkaart geeft aan dat de ondergrond bestaat uit matig natte, lichte zandleem waarbij zwak ontwikkelde podzolen bewaard kunnen zijn.

Het bodemtype **wPdc** is een matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Bij deze matig natte bodems op licht zandleem is de humeuze bovengrond homogeen en goed ontwikkeld grijsbruin en gemiddeld 30 cm dik. De verbrokkelde textuur B is zwak ontwikkeld en begint op 40-60 cm. Bij het complex PDC en PdC is de Pdc serie geassocieerd met zwak ontwikkelde Podzolen. Roestverschijnselen beginnen tussen 40-60 cm. De bodem komen vooral voor in depressiegebieden van het licht zandleemgebied.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

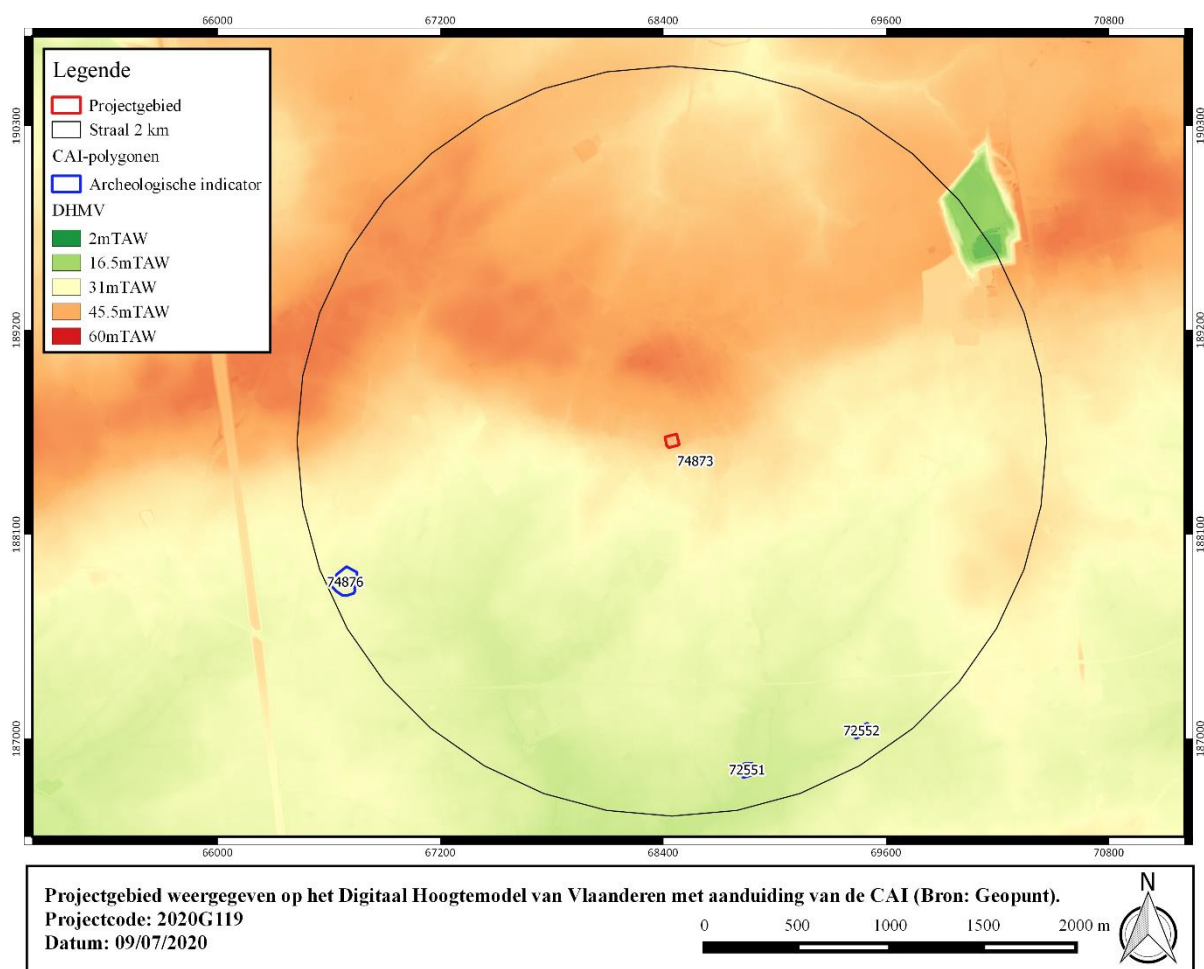
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Op het onderzoeksgebied of in de nabije omgeving zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. Ook in de ruime omgeving zijn weinig archeologische sites gekend. Dit is zeer waarschijnlijk het gevolg van een gebrek aan systematisch archeologisch onderzoek in het verleden en niet zozeer van een beperkte archeologische trefkans. De omgeving van het onderzoeksgebied op een hogere rug nabij enkele beekvalleien moet gunstig geweest zijn voor zowel rondtrekkende jager-verzamelaars als vroege landbouwers.

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

I. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

72551	Indicator cartografie (2003); NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
72552	Indicator cartografie (2003); NK: 150 m Late middeleeuwen: site met walgracht.

74873	Indicator cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
74876	Indicator cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht.

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De eerste vermelding van de naam Koolskamp dateert uit 847 als *Coloscampum*, wanneer een akte van Karel de Kale de schenking herbevestigt van de villae Koolskamp en Ardooie aan de Sint-Amandsabdij van Elnone (Saint-Amand-les-Eaux, Noord-Frankrijk) en evolueert naar *Coluscampus* (899), *Colescamp* (1165) en *Coolscamp* (1365). Pas in 1932 krijg de gemeente haar huidige naam. De naam zou teruggaan op het Latijnse collis (op een hoogte) of de Latijnse genitiefvorm kulos (bles of kam) en het Latijnse campus (wijde open vlakte of heideveld). Hieruit zou blijken dat de bodem van het oude middeleeuwse Koolskamp vrij nat, zuur en weinig vruchtbaar was. De heide werd later omgezet tot bos en vervolgens in cultuur gebracht als zaaieland en weiland.

De eerste kerk van Koolskamp is vermoedelijke te situeren in de 9de eeuw en is toegewijd aan Sint-Martinus. Architect Jules Soete kon in 1891 de oude grondvesten in veldsteen opmeten waardoor het grondplan van een romaans kerkje kon gereconstrueerd worden. Tijdens het ancien regime beschikt Koolskamp over een feodale structuur en een tiental afzonderlijke heerlijkheden. Samen met Ardooie en Lichtervelde behoorde Koolskamp tot de zogenaamde appendanten van het Brugse Vrije, dorpen waar de Brugse schepenen minder macht hadden. Het kasteel van de dorpsheeren waarvan enkel de hoeve Kasteelgoed is overgebleven, kenmerkte zich als het machtscentrum van de heerlijkheid. Vermoedelijk bleef dit kasteel tot in de eerste helft van de 15de eeuw bewoond. Rond 1900 werden opgravingen op de kasteelmotte nabij het Kasteelgoed uitgevoerd. Hierbij werden de grondvesten van een zwaar gebouw in gebakken steen en natuursteen blootgelegd. Er kwam echter geen vervolgonderzoek. In 1952 wordt de motte volledig afgegraven.

Vanaf 1165 tot aan de Franse Revolutie vielen de altaarrechten van Koolskamp onder het kapittel van Harelbeke. Ter hoogte van de Pompoenstraat staat het toponiem Hof te Pelgrims aangeduid. Dit zou teruggaan op de bedevaartsplek in Koolskamp ter ere van de Heilige Wanregislus.

Lodewijk van Lichtervelde was de eerste gekende heer van Koolskamp (1344). De zoon van zijn zus, Rijkaard van der Berst, volgt hem op. Deze verkoopt het in 1390 aan een verre neef, Jacob Van Lichtervelde die zijn eigendommen geleidelijk aan uitbreidt. Uiteindelijk komt de eigendom na twee generaties in handen van het Pittemse geslacht Claerhout. In de 17de eeuw komt de heerlijkheid in handen van het Spaanse geslacht de Zuniga. Via huwelijken werden steeds meer eigendommen verworven. Het belang van Koolskamp binnen het patrimonium nam wel sterk af. De bezittingen van de familie werden geregeld door een zaakgelastigde.

In het midden van de 16de eeuw werd de parochie Koolskamp ondergebracht in het bisdom Brugge, meer bepaald de dekenij Roeselare. Koolskamp kreeg veel te verduren tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) en het opkomende Protestantisme. Vooral de strijd tussen Spanje en de Nederlandse Republiek liet vele wonden achter in het dagelijkse leven in de streek: inkwartierungen, opeisingen van bevriende of vijandelijke troepen, oorlogsbelastingen, plunderingen, ontvolking, ziekte en hongersnood.

In de 18de eeuw kwamen de eigendommen opnieuw in handen van een verre afstammeling uit het geslacht van Claerhout, namelijk het Henegouws geslacht de Croy et Solre. Deze zullen vier generaties lang de heren van Koolskamp leveren. Hoewel het bevolkingsaantal in de 18de eeuw groeit, toch wordt men regelmatig opgeschrikt door Franse bezettingen. Onder het

Oostenrijks bestuur werden heel wat wegenis- en infrastructuurwerken uitgevoerd ter verbetering van de verbinding met de nabijgelegen dorpen en steden.

In de 19de eeuw ressorteerde Koolskamp onder het decanaat Tielt, later onder de dekenij van Roeselare. Er volgde een aanzienlijke bevolkingsgroei maar de landbouwcrisis in 1840-1850 met hoge voedsel- en grondstofprijzen en tyfus- en cholera-epidemie in 1846-1848 zorgde voor pauperisme. Dit herstelde zich in het einde van de 19de eeuw. Men richtte zich reeds vanaf de 17de eeuw op het onderwijs. In 1828 werd een gemeenteschool in de Lichterveldestraat opgericht. Deze werd uiteindelijk afgebroken en op het aanpalende stuk grond werd een nieuwe school gebouwd. In de Kloosterstraat werd in 1823 een werkschool ter bestrijding van de armoede opgericht. Later werd het een kantschool en versmolt het met het klooster.

De plaatselijke bevolking was voornamelijk werkzaam in de landbouw, van industrie was nog geen sprake in het begin van de 20ste eeuw. Tijdens de Eerste Wereldoorlog lag Koolskamp in Duits 'Etappengebied'. Wegens de strategische plaats achter het front bevond hier het militaire bestuur. De gemeenteschool doet dienst als militair hospitaal en vervolgens als noodkerk. Verschillende plekken in Koolskamp werden gedynamiteerd. Op 17 oktober 1918 werd het dorp door de Fransen bevrijd. In de jaren die daarop volgen worden heel wat infrastructuurwerken uitgevoerd. In 1976 wordt in de Klaverstraat een nieuwe gemeenteschool opgericht (plangebied). Dit sloot in 2007 de deuren. Ook de Tweede Wereldoorlog zorgde voor heel wat schade door veelvuldige luchtbombardementen.³

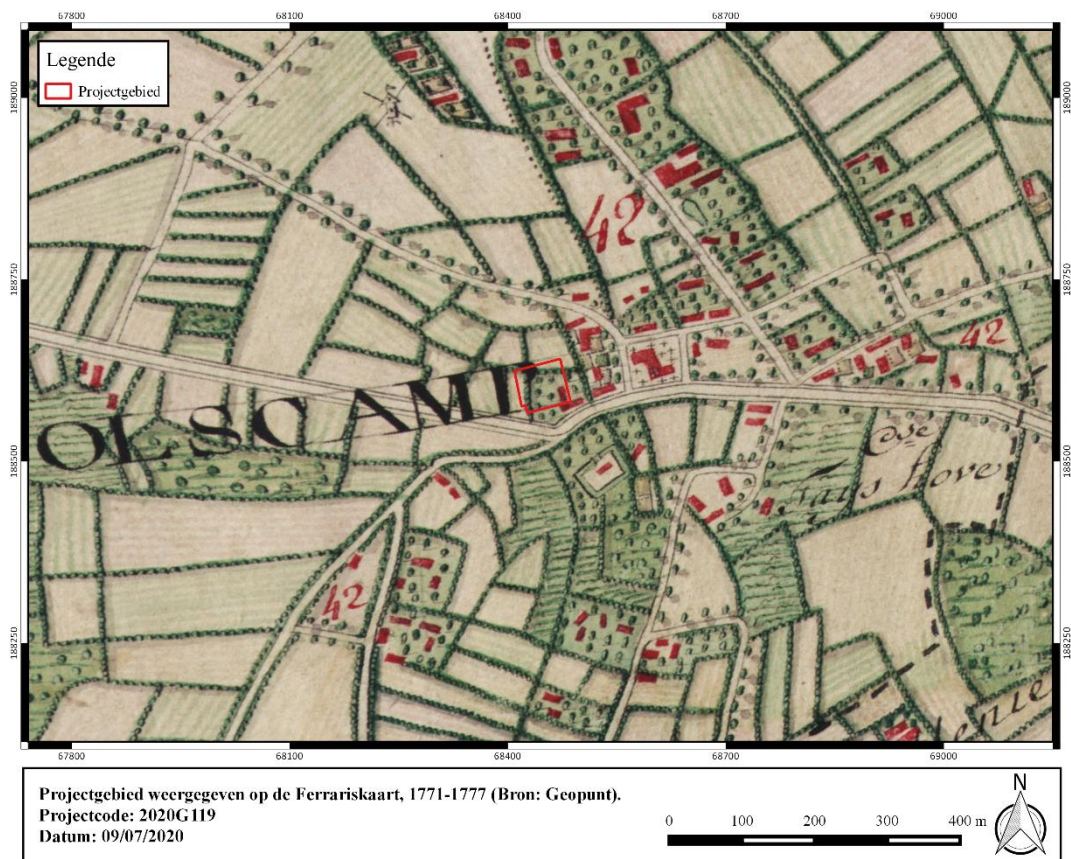
³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Koolskamp [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/15534>

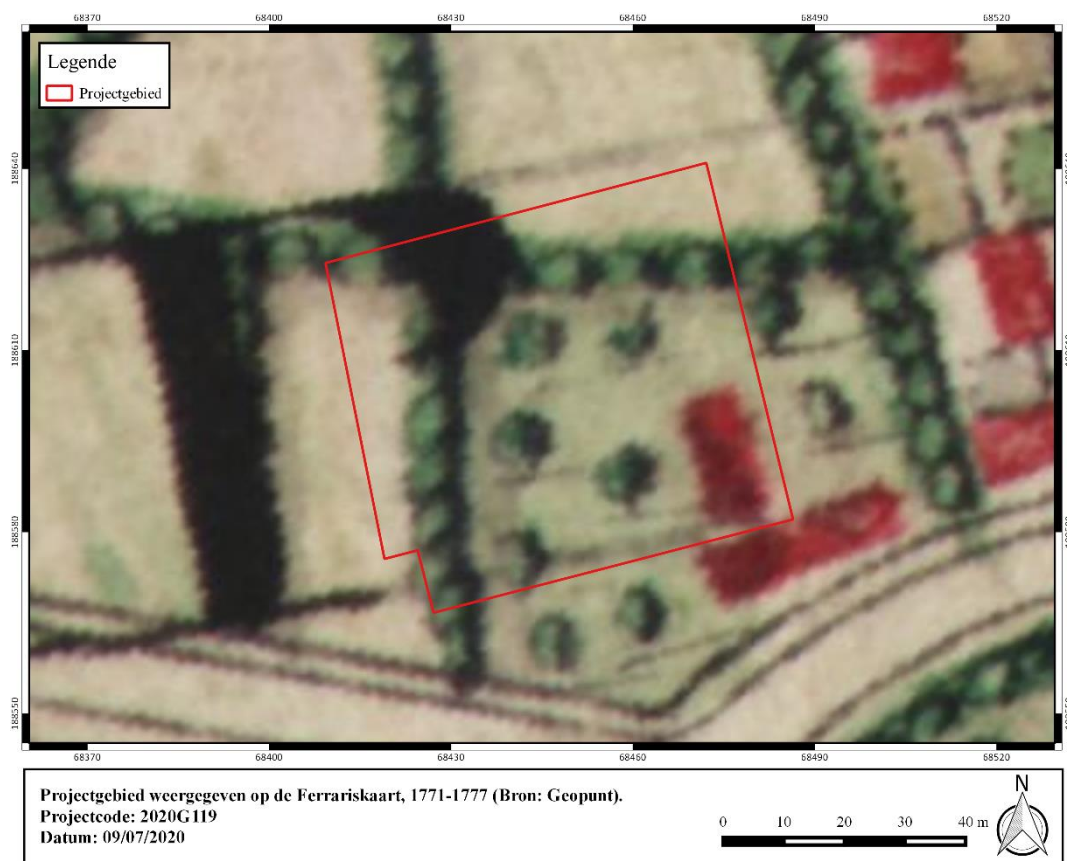
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart geeft een L-vormig hoevegebouw met omliggende boomgaard weer binne de projectgrenzen. Het westelijke terreindeel bestaat uit akkerland. Het verloop van de Lichterveldestraat is reeds zichtbaar. Het plangebied is gelegen binnen het dorpsweefsel van Koolskamp, wat een verhoogde verwachting indiceert naar bewoningssporen uit de middeleeuwen.

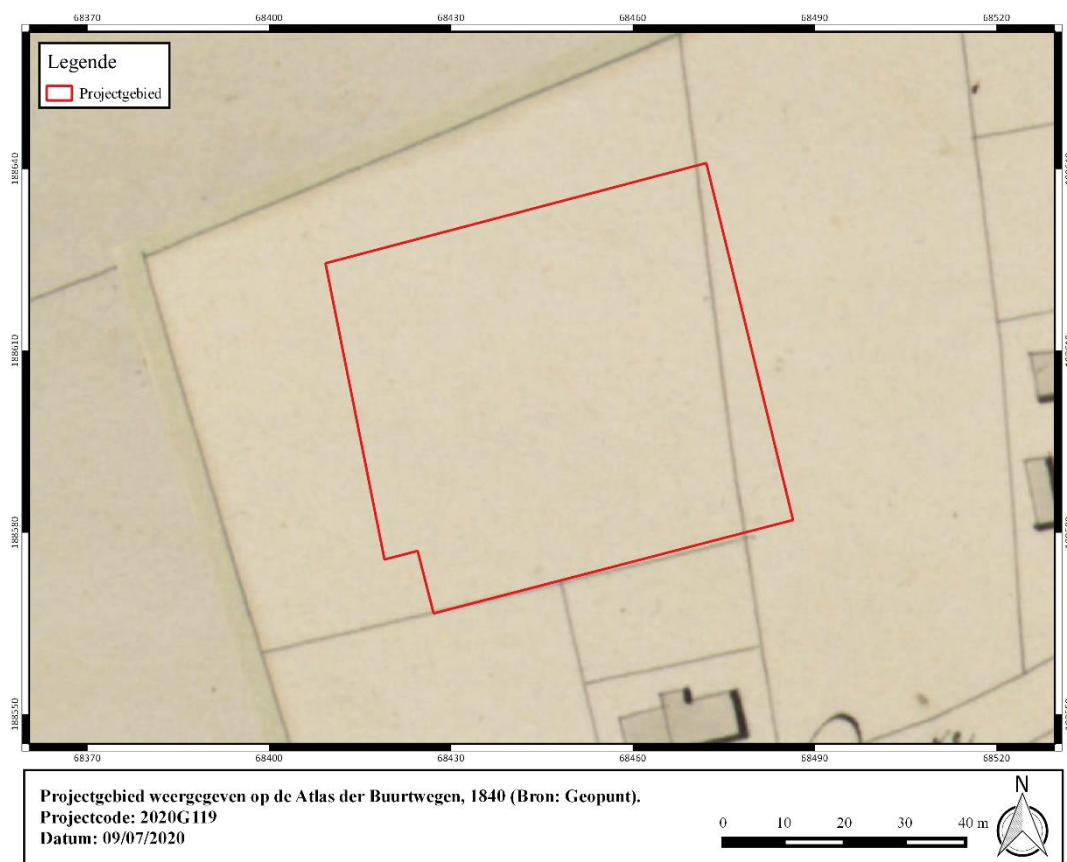
Op de Atlas der Buurtwegen uit 1840, de Poppkaart uit 1842-1879 en de Vandermaelenkaart uit 1846-1854 is de bebouwing verdwenen. Via reliëflijnen op de topografische kaart van Vandermaelen is te zien dat het plangebied zich op de helling van een heuvelrug bevindt.

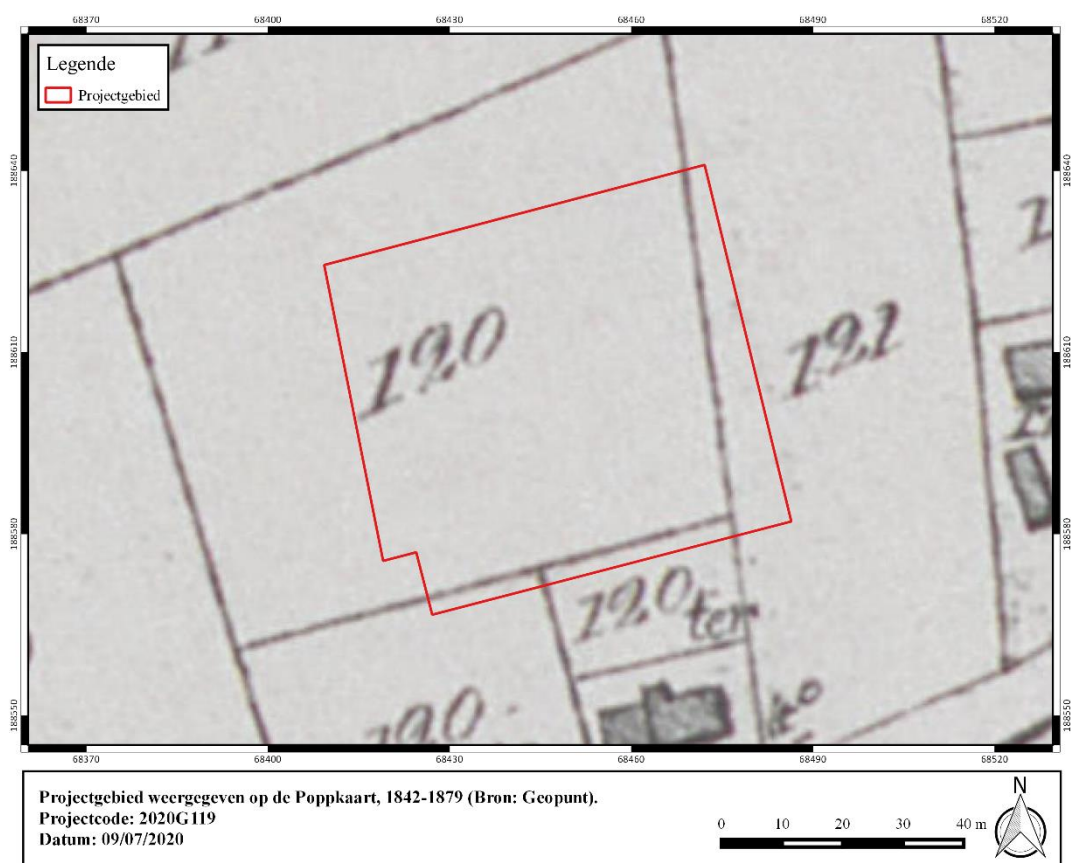
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

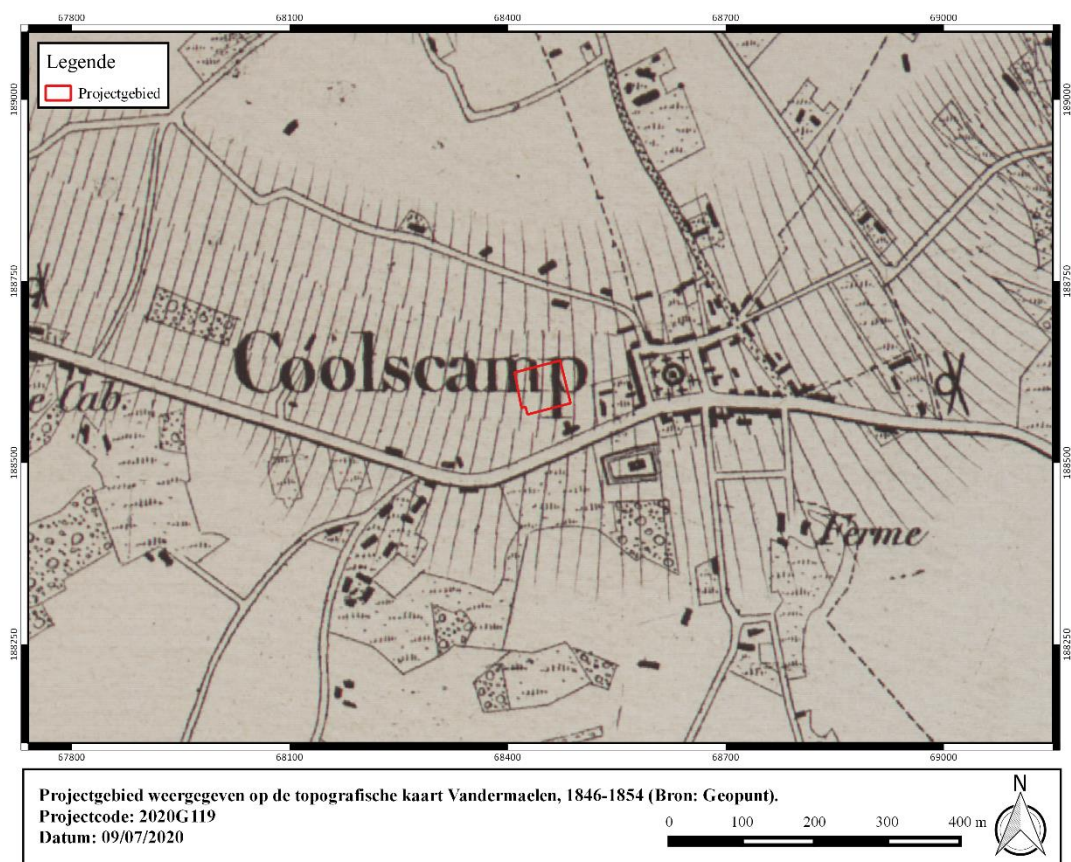
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

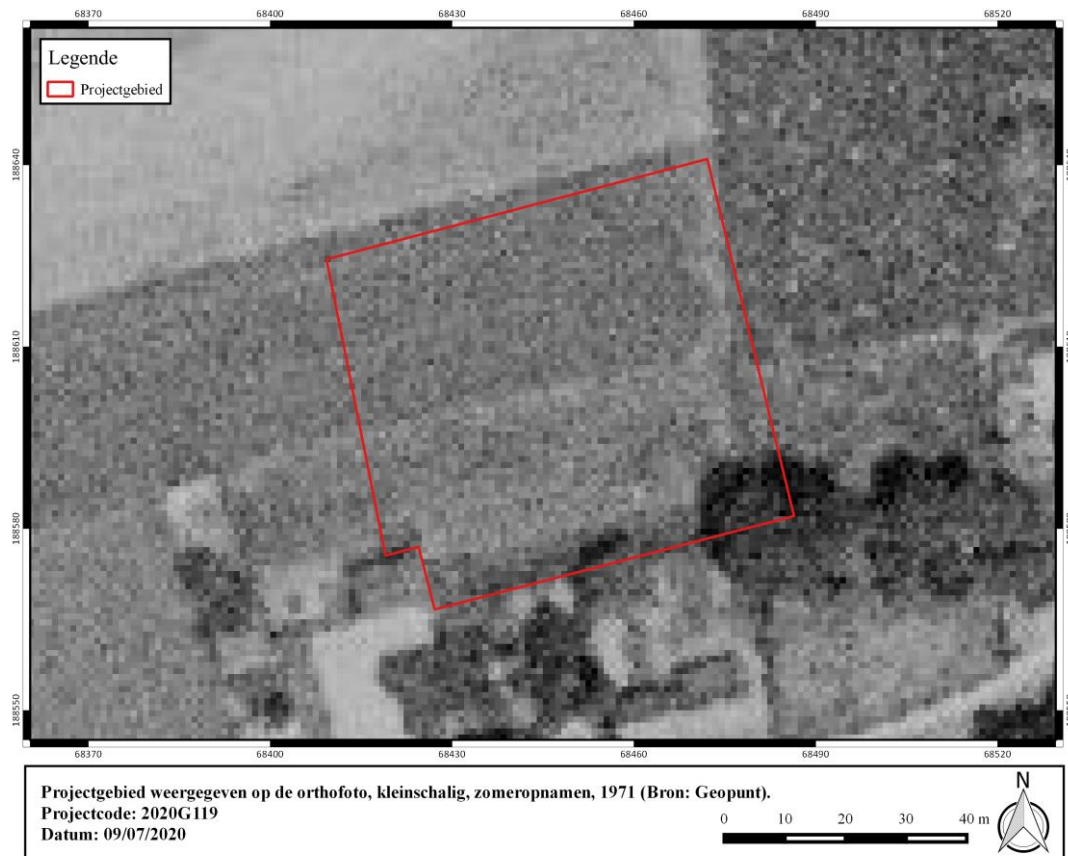
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. De orthofoto uit 1971 toont een beeld waarbij het plangebied integraal in gebruik was als akkerland of grasland. Vanaf 1989 tot heden omvat het plangebied bebouwing (ca. 1200 m²), verharding (ca. 1600 m²) en een groenzone (ca. 1200 m²). De bebouwing betreft een voormalig schoolgebouw waarin de kinderopvang, judolokaal en St. Maarten comité zijn ondergebracht. Het U-vormige gebouw heeft slechts één bouwlaag. Onder het gebouw zit een relatief kleine kelder. De verharding is uitgewerkt met betontegels. Er werden in het verleden geen bodemonderzoeken ter hoogte van het onderzoeksterrein uitgevoerd.

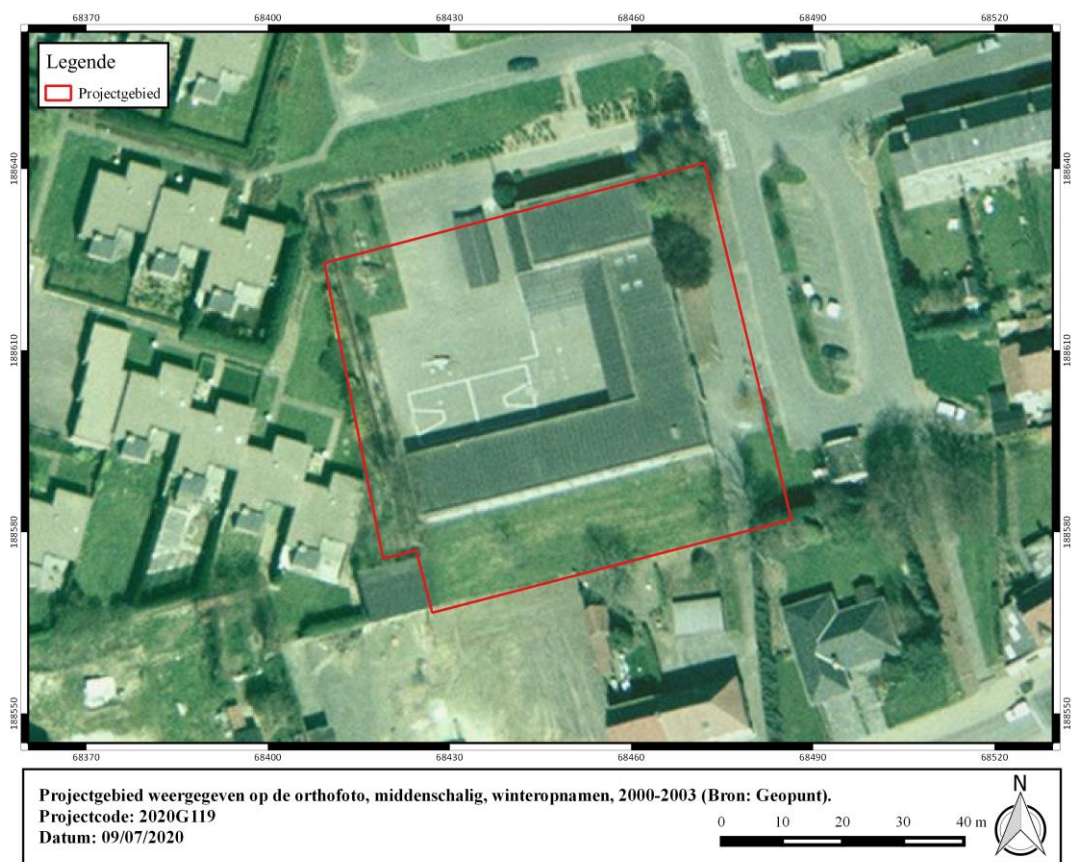

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

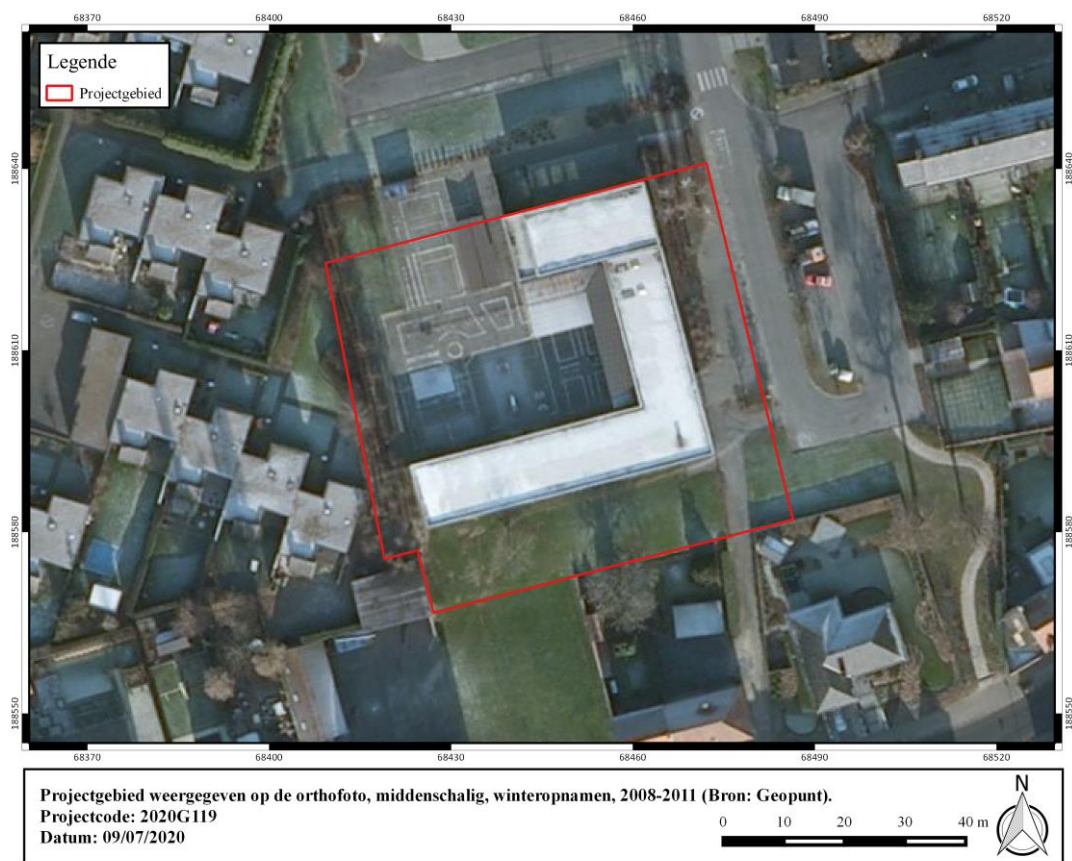

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1989 (Bron: Geopunt).

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).

Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de sloop van de bestaande bebouwing en de realisatie van een nieuwbouw aan de Lichterveldestraat te Koolskamp. Het projectgebied is ca. 3944 m² groot en wordt op heden ingenomen door de gebouwen van de plaatselijke gemeenteschool.

De traditionele landschappenkaart situeert Koolskamp in de zandleemstreek. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de zuidelijke flank van de west-oost geörienteerde rug die zich uitstrekt van Aarsele tot Hoogde en de scheiding vormt tussen het noordelijke Leiebekken en de zuidelijke Mandelvallei. Op enige afstand ten oosten van het onderzoeksgebied wordt de rug ingesneden door de vallei van de Stampkotbeek, meer dan een kilometer ten westen van het terrein stroomt de Roobeek. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holocene die rusten op de afzettingen van het Tertiair. De bodemkaart geeft aan dat de ondergrond bestaat uit matig natte, lichte zandleem waarbij zwak ontwikkelde podzolen bewaard kunnen zijn. Op het plaatselijke hoogtemodel is echter duidelijk te zien dat er reeds nivelleringswerken hebben plaatsgevonden in het verleden. De impact hiervan op het bodemarchief is ongekend.

Cartografische bronnen wijzen op een open en landelijk karakter van het onderzoeksgebied en de omgeving. Op de Ferrariskaart is te zien dat het onderzoeksgebied zich net ten westen van het historische dorpscentrum van Koolskamp bevindt. Het projectgebied zelf is in gebruik als boomgaard, tegen de zuidoostelijke hoek van het terrein is bebouwing weergegeven. Dit is niet langer het geval op de 19^e-eeuwse bronnen. Verder valt weinig evolutie inzake landgebruik af te leiden. De huidige gemeenteschool wordt gebouwd tijdens de jaren '80. Op het oudste luchtbeeld is te zien dat het terrein voorheen in gebruik was als landbouwgrond. De impact van de huidige bebouwing op het bodemarchief is ongekend.

Op het onderzoeksgebied of in de nabije omgeving zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. Ook in de ruime omgeving zijn weinig archeologische sites gekend. Dit is zeer waarschijnlijk het gevolg van een gebrek aan systematisch archeologisch onderzoek in het verleden en niet zozeer van een beperkte archeologische trefkans. De omgeving van het onderzoeksgebied op een hogere rug nabij enkele beekvalleien moet gunstig geweest zijn voor zowel rondtrekkende jager-verzamelaars als vroege landbouwers. Daartegenover staat echter dat het terrein grotendeels bebouwd is en er reeds nivellering heeft plaatsgevonden. In eerste instantie dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en verstoringsgraad na de sloopwerken te evalueren. Mogelijk is het bodemarchief dermate verstoord dat verder archeologisch onderzoek niet langer kan leiden tot kenniswinst. Mocht daarentegen blijken dat lokaal bodemhorizonten zijn bewaard die kunnen wijzen op betere bewaringsomstandigheden met betrekking tot artefactensites dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname kan geopteerd worden om dit onderzoek aan te vullen met waarderende archeologische boringen of testputten. Met betrekking tot resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.